ปัจจัยและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกของครูมัธยมศึกษา
Factors and Success of Active Reading Learning of Secondary Teachers

ลดา โรจนเกียรติสกุล และ สร้อยสน สกลรักษ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Lada Rodchanakiatsakul and Soison Sakolrak
Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: 6380194327@student.chula.ac.th

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่หนึ่ง คือ เพื่อสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก โดยใช้การวิจัยเอกสาร สังเคราะห์ข้อมูลหลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและหลักการจัดการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจ ได้ผลการวิจัยเป็นลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก 3 ประการ คือ 1) การจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความร่วมกับการนำเสนอผลการอ่านผ่านการพูดและเขียนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครู 2) การจัดการเรียนรู้การอ่านวิเคราะห์และประเมินค่าที่ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และวิจารณญาณ 3) การจัดการเรียนรู้การอ่านที่เชื่อมโยงชีวิตจริงผ่านการสำรวจและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการอ่านเพื่อการเรียนรู้และการนำผลการอ่านไปปรับใช้ในชีวิตจริง

วัตถุประสงค์ที่สองของการวิจัย คือ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกของครูมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สุ่มผู้ตอบแบบสอบถามแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน จำนวน 175 คน ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 50 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 50 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 45 คน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถาม 40 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ จากนั้นสุ่มผู้ให้สัมภาษณ์แบบหลายขั้นตอน จำนวน 18 คน ในโรงเรียนที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่านจากโรงเรียน 4 ขนาด จำนวน 8 คน และโรงเรียนที่นักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐานจากโรงเรียน 3 ขนาด จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก คือ ครูจบการศึกษาตรงสาขาการสอนภาษาไทย มีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี สอนภาษาไทยเป็นหลัก การจัดการเรียนรู้การอ่านร่วมกับการนำเสนอผลการอ่านผ่านการพูดและเขียน พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์และวิจารณญาณ

* วันที่รับบทความ : 4 มิถุนายน 2567; วันแก้ไขบทความ 22 กรกฎาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 24 กรกฎาคม 2567
Received: June 4 2024; Revised: July 22 2024; Accepted: July 24 2024

เชื่อมโยงชีวิตจริงผ่านการสำรวจและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการอ่าน โรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ โครงการพัฒนาทักษะภาษาไทย ฐานการอ่านในชุมชน เขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนสื่อการสอนอ่าน นวัตกรรมการอ่าน จัดสรรอัตรากำลัง จัดอบรมพัฒนาบุคลากร มหาวิทยาลัยจัดโครงการค่าย ส่งนิสิตสาขาการสอนภาษาไทยออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อนุญาตให้บุคลากรภายในเป็นวิทยากรโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน คือ ครูจบการศึกษาไม่ตรงสาขาการสอนภาษาไทย มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี สอนภาษาไทยควบคู่กับวิชาอื่น การจัดการเรียนรู้การอ่านด้วยการบรรยาย บอกวิธีการ พูดให้รู้เป็นนัยถึงประโยชน์เรื่องที่อ่านในชีวิตจริง

คำสำคัญ: ปัจจัย; ผลสำเร็จ; การจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก; ครูมัธยมศึกษา

Abstract

This research has two main objectives. The first objective is to synthesize the important characteristics of active reading learning management using document research. This involves synthesizing information on the principles of active learning management and the principles of learning for reading comprehension. The research findings identified three key characteristics of active reading learning management: 1) managing reading comprehension learning in conjunction with presenting reading results through speaking and writing to facilitate knowledge exchange with peers and teachers; 2) managing learning for analytical reading and evaluation, which promotes analytical and critical thinking processes; and 3) managing reading learning that connects to real life through exploration and raising awareness of the value of reading for learning and applying reading results in real life.

The second objective of the research is to analyze the factors and success outcomes of secondary school teachers' active reading learning management. Using survey research, the population consists of Thai language teachers in secondary schools affiliated with the Office of Secondary Educational Service Area in the Northeast. The sample group includes Thai language teachers from secondary schools affiliated with the Ubon Ratchathani and Amnat Charoen Secondary Educational Service Areas. The respondents were randomly stratified according to school size, totaling 175 people: 50 from extra-large schools, 50 from large schools, 45 from medium-sized schools, and 30 from small schools. A 40-question questionnaire was used to analyze the data with frequency and percentage distribution. Then, 18 multi-stage interviewees were randomly selected from schools where 8 students had reading success from four-size schools and 10 schools where students had below-standard reading achievement from three-size schools. The interview form was used, and the data were analyzed using content analysis. The research found that the factors affecting the success of proactive reading learning were that the teachers graduated directly from the Thai language teaching field and had more than 5 years of experience teaching mainly Thai language. They organized learning to read together with presenting reading results through speaking and writing, developing analytical and critical thinking processes, and connecting to real life through exploring and raising awareness of the value of reading. Schools and stakeholders supported

learning resources, the Thai language development project, reading bases in the community, and the educational area supported reading teaching materials, reading innovation, manpower allocation, and personnel development training. The university organized a camp program, sent Thai language teaching students to practice professional experience, and allowed internal personnel to be lecturers for a workshop project on organizing active reading learning. Factors that affect reading achievement below standard include teachers who have not completed their education in the field of Thai language teaching, have less than 5 years of experience teaching Thai language alongside other subjects, and organize learning to read by lecturing, telling methods, and hinting at the benefits of reading in real life.

Keywords: Factors; Success; Active Reading Learning; Secondary Teachers

บทนำ

การอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาและเติบโตของมนุษย์ การปลูกฝังให้รักการอ่านถือเป็นกุญแจที่ไขประตูสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังที่ Sadiku (2015) กล่าวว่า การอ่านทำให้เกิดปัญญา เสริมสร้างการเรียนรู้และเป็นทักษะทางภาษาที่โดดเด่น กล่าวคือ การอ่านเป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงคำศัพท์ในการใช้ภาษาและพลังของคำ เมื่อมีคำศัพท์จำนวนมากจะฟังได้ดีขึ้น เมื่อเข้าใจมากขึ้นหลังจากนั้นสามารถเขียนได้ดีจากคลังคำศัพท์ที่มีให้เลือกมากขึ้น ตลอดจนสามารถพูดได้ดีขึ้นจากพลังของคำที่ใช้ประกอบการพูด

อย่างไรก็ตาม นักเรียนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาการอ่านดังเห็นได้จากผลการประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ปี 2022 พบว่า คะแนนความฉลาดรู้ด้านการอ่านของประเทศไทย คือ 379 คะแนน ซึ่งคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD 476 คะแนน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2565) และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 จำแนกตามสาระการอ่าน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 49.41 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566) ซึ่งคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม นอกจากนั้น ยังมีผลการวิจัยทางการอ่านที่แสดงให้เห็นปัญหาการอ่านระดับต่าง ๆ ดังนี้

ปัญหาการอ่านสรุปความหมาย พบว่า นักเรียนขาดความเข้าใจหรือเข้าใจความหมายของคำหรือข้อความคลาดเคลื่อน ขาดทักษะจับประเด็นสำคัญในเรื่องที่อ่าน ขาดความชำนาญเรื่องของความหมายและโครงสร้างของประโยค ไม่สามารถลำดับเรื่องราวที่อ่าน ไม่เข้าใจสาระสำคัญและไม่สามารถอธิบายว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร (ปณิธาน หินผา, 2565)

ปัญหาการอ่านตีความและอนุมาน พบว่า นักเรียนไม่อ่านบทอ่านขนาดยาว ตอบแบบเดาสุ่ม ขาดทักษะการอ่านวิเคราะห์ ตลอดจนครูมีวิธีสอนและการจัดกิจกรรมที่ไม่ดึงดูดความสนใจ ทำให้นักเรียนเบื่อ (ประภาศรี เปี่ยมอยู่, 2562)

นอกจากนั้น ยังพบว่าปัญหาการอ่านของนักเรียนเป็นผลสืบเนื่องจากการจัดการเรียนรู้การอ่าน พบว่า นักเรียนมีปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและประเมินค่าเพราะครูขาดการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ในเรื่องที่เรียน ขาดการสร้างแรงจูงใจในการเรียน อีกทั้งไม่มีวิธีสอนหรือเทคนิคการสอนที่แปลกใหม่เพื่อที่จะนำมาพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ยังคงใช้การสอนแบบเดิมโดยไม่มีการฝึกให้คิดหรือมีกิจกรรมฝึกคิดน้อย เมื่อนักเรียนปฏิบัติน้อยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนจึงน้อยตามไปด้วย ส่งผลให้นักเรียนคิดไม่เป็นไม่รอบคอบ ไม่มีเหตุผลและขาดวิจารณญาณในการอ่านในที่สุด สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียน กล่าวว่า ครูไม่มีการกระตุ้นความสนใจของนักเรียนก่อนการอ่าน ครูใช้น้ำเสียงราบเรียบ ไม่น่าสนใจ สอนไม่สนุก ใช้วิธีสอน ไม่หลากหลาย ครูส่วนใหญ่บรรยายเพียงอย่างเดียวทำให้เกิดความเบื่อหน่าย (สกุลการ สังข์ทอง, 2563)

งานวิจัยของ กมลพัทธ์ โพธิ์ทอง (2557) พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้ระดับการอ่านเชิงสร้างสรรค์และการนำไปปรับใช้ ครูไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนอ่านแล้วเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกใช้จินตนาการ ความคิดและประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ได้จากการอ่าน จึงทำให้นักเรียนขาดทักษะตั้งแต่การอ่านเบื้องต้น การคิดวิเคราะห์ตีความ แปลความ ขาดความคิดสร้างสรรค์จนไปถึงขั้นการอ่านเชิงสร้างสรรค์และนักเรียนมีพื้นฐานการอ่านเบื้องต้นที่ไม่ดี ทำให้ไม่สามารถเข้าใจความหมายของคำ การคิดวิเคราะห์ตีความ แปลความและการประเมินค่าเรื่องอ่านได้ นักเรียนขาดทักษะการคิดสร้างสรรค์ ขาดจินตนาการและมองไม่เห็นความสำคัญของการอ่านเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาและพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียน

การแก้ปัญหาและการพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนสามารถทำได้โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนวิเคราะห์ อภิปรายเหตุผล และนำเสนอผลการอ่านหน้าชั้นเรียน ตลอดจนร่วมกันเสนอแนวคิดการนำไปปรับใช้ในชีวิตจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) โดยครูกระตุ้นความรู้เดิมของนักเรียนเกี่ยวกับสำนวนและข้อความที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน นักเรียนฝึกใช้กลวิธีการอ่าน สะท้อนความคิดจากบทอ่าน ร่วมกันนำเสนอผลการอ่านและอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากบทอ่าน (ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์ และ วิภาวรรณ เอกวรรณัง, 2563)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการเสนอแนวทางการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจมาตลอดระยะเวลาหลายสิบปี ปัญหาการอ่านของนักเรียนก็ยังไม่หมดไป ทั้งนี้ในช่วงเวลาที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการ (2566) ได้ดำเนินการยกระดับคุณภาพการศึกษาตามนโยบายและจุดเน้น โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ค้นพบพรสวรรค์ ความสนใจ ความถนัดในอาชีพของตนเองด้วยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (active learning) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริง

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีรากฐานมาจากแนวคิดทางการศึกษาที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ที่มีทฤษฎีทางเชาว์ปัญญาของเพียเจต์และของวีก็อทสกี้เป็นรากฐานที่สำคัญ (ทิศนา แขมณี, 2556) เน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนรู้ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (higher-order thinking) ด้วยการวิเคราะห์ ประเมินค่าและสังเคราะห์ ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟังนักเรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถามและถามอภิปรายร่วมกัน นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงโดยคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของนักเรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การเรียนรู้เชิงรุกถูกนำไปใช้ในวงการการศึกษาต่อเนื่องมาตั้งแต่มีการใช้หลักสูตรประถมศึกษาฉบับปีพุทธศักราช 2521 ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางจนถึงยุคปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปีพุทธศักราช 2542 หมวด 4 การจัดการเรียนรู้ กล่าวถึง การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและกระบวนการจัดการเรียนรู้ล้วนตั้งอยู่บนฐานคิดของการเรียนรู้เชิงรุกทั้งสิ้น (วัชรา เล่าเรียนดี ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และ อรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560) แม้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อพัฒนาไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร แต่หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อ 5 ยังคงกำหนดไว้ว่า “เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อีกทั้งนโยบายการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะ ยังเน้นการกระทำหรือการปฏิบัติโดยปรับเปลี่ยนจากการรับรู้ลักษณะเฉื่อย ไม่ตื่นตัว (passive) เป็นการรุกหรือการตื่นตัวที่จะเรียนรู้ (active) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรตั้งอยู่บนฐานคิดของการเรียนรู้เชิงรุกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การเรียนรู้เชิงรุกจึงช่วยให้ผู้อ่านมีปฏิสัมพันธ์กับข้อความโดยถอดความคิดจากประสบการณ์การอ่านและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผ่านการค้นหาข้อมูล ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมมือวิเคราะห์และไตร่ตรอง ตลอดจนเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่านจนกลายเป็นผู้อ่านตลอดชีวิต ถือเป็นความท้าทายที่ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต้องปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านและนำความรู้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก อันจะนำนักเรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

ผู้วิจัยจึงทำวิจัยนี้เพื่อให้ได้ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกที่ครูสามารถนำไปใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก เพื่อให้ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และศึกษาปัจจัยและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิง

รุกของครูมัธยมศึกษา เพื่อให้แนวประเด็นสำหรับการนำไปส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกของครูมัธยมศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเอกสารเพื่อสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก

ผู้วิจัยค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับหลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและหลักการจัดการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจ เพื่อสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงสำรวจเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกของครูมัธยมศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) แบ่งครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 320 คน ออกเป็นชั้นตามเกณฑ์ขนาดโรงเรียนของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) จึงกำหนดขนาดของตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเชิงปริมาณตามสูตร Krejcie and Morgan (1970) จำนวน 175 คน กำหนดตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) 5% ของโรงเรียนที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่านและโรงเรียนที่นักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม 40 ข้อ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 5 ข้อ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการสอนภาษาไทย จำนวนคาบที่สอนภาษาไทยต่อสัปดาห์ จำนวนนักเรียนในห้องเรียน ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก 30 ข้อ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความร่วมกับการนำเสนอผล

การอ่านผ่านการพูดและเขียนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครู 5 ข้อ 2) การจัดการเรียนรู้การอ่านวิเคราะห์และประเมินค่าที่ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และวิจารณญาณ 14 ข้อ 3) การจัดการเรียนรู้การอ่านที่เชื่อมโยงชีวิตจริงผ่านการสำรวจและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการอ่านเพื่อการเรียนรู้และการนำผลการอ่านไปปรับใช้ในชีวิตจริง 11 ข้อ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก 5 ข้อ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม จำนวน 175 คน ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 50 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 50 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 45 คน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 30 คน และรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์ จำนวน 18 คน ในโรงเรียนที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่าน จำนวน 8 คน โรงเรียนที่นักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน จำนวน 10 คน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษทุกโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยภาษาไทยสูงกว่าระดับประเทศ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญและนำเสนอในรูปแบบความเรียงประกอบผลการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิจัยเอกสารเพื่อสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Bonwell & Eison, 1991; Hartikainen et al, 2019; Johnson & Johnson, 2018; Nata, & Tungsirivat, 2017; Phala & Chamrat, 2019) และหลักการจัดการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจ ; Day & Park, 2005; Vaughn & Klingner, 1999)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงสำรวจเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกของครูมัธยมศึกษาจากผลการตอบแบบสอบถามและผลการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก แบ่งเป็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกและปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน ประกอบด้วย 1) สถานภาพของครู 2) การจัดการเรียนรู้การอ่านของครู 3) การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้การอ่านของโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกโดยพิจารณาจากการจัดการเรียนรู้การอ่านของครูและผลสัมฤทธิ์การอ่านของนักเรียนเทียบเคียงกับหลักการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกดังแผนภาพ 1

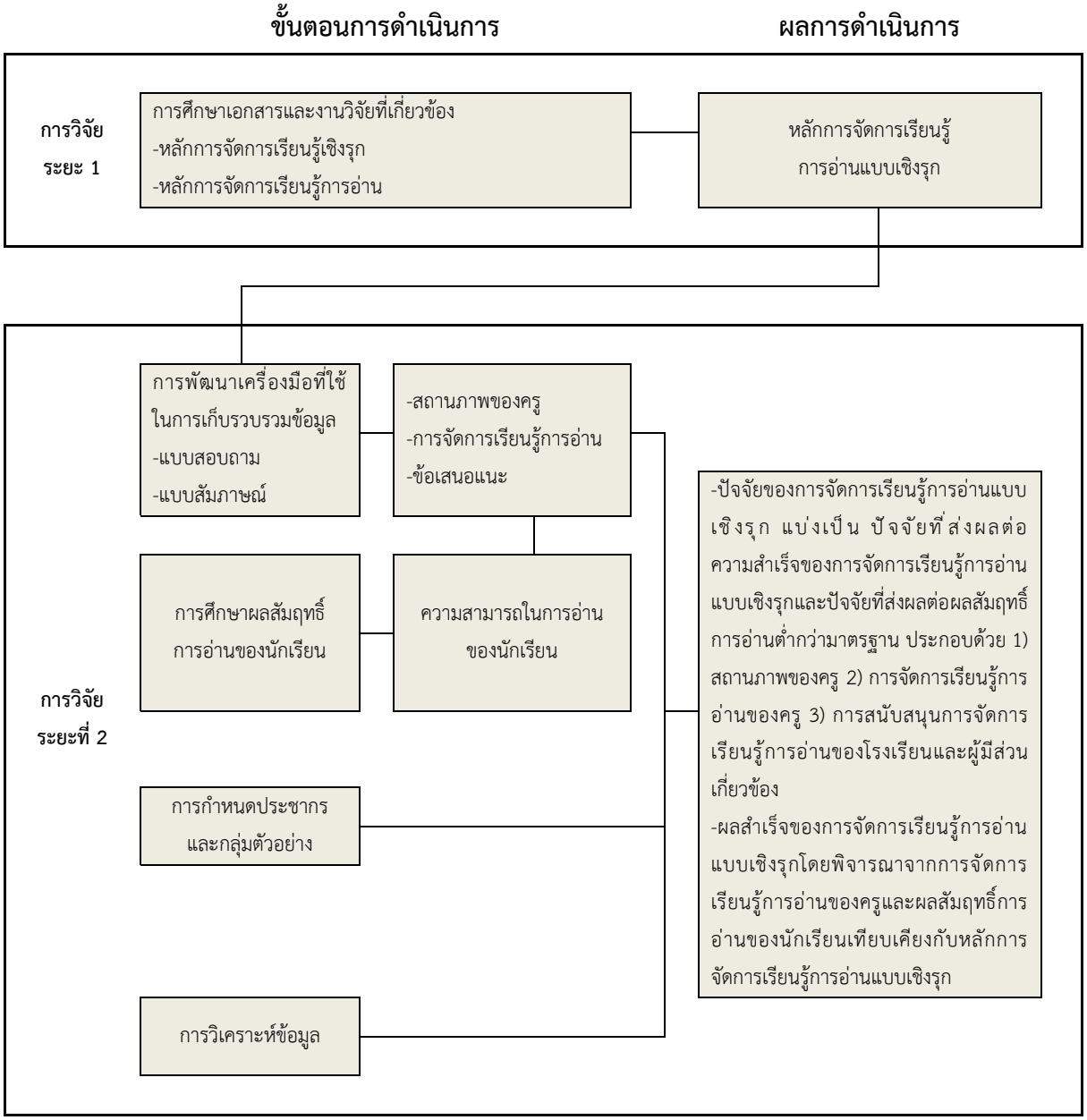

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิจัยเอกสารเพื่อสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก

ผลการสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Bonwell & Eison, 1991; Hartikainen et al, 2019; Johnson & Johnson, 2018; Nata, & Tungsirivat, 2017; Phala & Chamrat, 2019) และหลักการจัดการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจ (Bremer et al, 2002; Day & Park, 2005; Vaughn & Klingner, 1999) จึงสรุปลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความร่วมกับการนำเสนอผลการอ่านผ่านการพูดและเขียนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครูโดย

1.1 สืบค้นความหมายคำศัพท์ด้วยตนเอง

1.2 เปรียบเทียบกับคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือข้อความแวดล้อมเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน

1.3 อภิปรายคำสำคัญกับเพื่อนเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน

1.4 สรุปสาระสำคัญของบทอ่าน

1.5 นำเสนอผลการอ่านโดยใช้ภาษาของตนเองหรือเขียนเป็นแผนภาพความคิด

2. การจัดการเรียนรู้การอ่านวิเคราะห์และประเมินค่าที่ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และวิจารณญาณโดย

2.1 ฝึกวิเคราะห์บทอ่านรายบุคคลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนโดยใช้กลยุทธ์การอ่านตามองค์ประกอบ

2.2 พิจารณาข้อมูลสำคัญในบทอ่านที่รู้แล้ว ไม่รู้ หรือจำเป็นต้องรู้

2.3 ตีความเนื้อหาโดยการคาดคะเนอย่างมีหลักการ

2.4 ระบุตัวชี้แนะที่ช่วยในการทำนายหรือคาดเดาเนื้อเรื่องรวมทั้งอภิปรายหลักฐานสนับสนุน

2.5 ประเมินข้อความในบทอ่านโดยเปรียบเทียบตัวอย่างบทอ่านที่มีจุดเด่นกับตัวอย่างบทอ่านที่มีจุดด้อย

2.6 อภิปรายบทอ่านที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ปัจจุบันที่น่าสนใจ

2.7 แสดงความคิดเห็นโต้แย้งหรือสนับสนุนข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่าน

2.8 เชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมหรือประสบการณ์ของตนเองกับแนวคิดใหม่ ๆ ที่พบในบทอ่าน

3. การจัดการเรียนรู้การอ่านที่เชื่อมโยงชีวิตจริงผ่านการสำรวจและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการอ่านเพื่อการเรียนรู้และการนำผลการอ่านไปปรับใช้ในชีวิตจริงโดย

3.1 สร้างภาพของข้อมูลที่ปรากฏในข้อความโดยเพิ่มรายละเอียดตามที่คิดว่าควรจะเป็น

3.2 สร้างภาพฉากในบทอ่านเป็นแผนที่หรือแผนภาพ

3.3 เปรียบเทียบประเด็นในบทอ่านกับเหตุการณ์โลก

3.4 สะท้อนความสำคัญของเรื่องที่อ่านที่มีต่อรายวิชาอื่น

3.5 สร้างสถานการณ์หรือนำประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่อ่าน/ข้อคิดที่ได้มาอภิปรายผลการนำไปปรับใช้ในชีวิตจริง

ตอนที่ 2 การวิจัยเชิงสำรวจเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกของครูมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกของครูมัธยมศึกษาจากผลการตอบแบบสอบถามและผลการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก แบ่งเป็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกและปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน ประกอบด้วย 1) สถานภาพของครู 2) การจัดการเรียนรู้การอ่านของครู 3) การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้การอ่านของโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกโดยพิจารณาจากการจัดการเรียนรู้การอ่านของครูและผลสัมฤทธิ์การอ่านของนักเรียนเทียบเคียงกับหลักการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก ดังนี้

1. สถานภาพของครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เปรียบเทียบกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน รายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 40.78 คะแนน (กลุ่มงานวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2566) ดังนี้

สถานภาพของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยภาษาไทย 51.35 สูงสุดในเขตพื้นที่การศึกษาและสูงกว่าระดับประเทศ พบว่า ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ร้อยละ 24.00 อายุ 31-35 ปี จบตรงสาขาการสอนภาษาไทย มีประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยมากกว่า 10 ปี จำนวนคาบที่สอนภาษาไทย 16-20 คาบ/สัปดาห์และจำนวนนักเรียนในห้องเรียน 36-40 คน

สถานภาพของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยภาษาไทย 41.29 สูงกว่าระดับประเทศ พบว่า ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ร้อยละ 22.00 อายุ 25-30 ปี จบตรงสาขาการสอนภาษาไทย มีประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยมากกว่า 5 ปี จำนวนคาบที่สอนภาษาไทย 16-20 คาบ/สัปดาห์และจำนวนนักเรียนในห้องเรียน 36-40 คน

สถานภาพของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยภาษาไทย 39.09 ต่ำกว่าระดับประเทศ พบว่า ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ร้อยละ 31.10 อายุ 25-30 ปี จบตรงสาขาการสอนภาษาไทย มีประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยมากกว่า 5 ปี จำนวนคาบที่สอนภาษาไทย 16-20 คาบ/สัปดาห์และจำนวนนักเรียนในห้องเรียน 30-35 คน

สถานภาพของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยภาษาไทย 37.94 ต่ำสุดในเขตพื้นที่การศึกษาและต่ำกว่าระดับประเทศ พบว่า ครูกล่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ร้อยละ 32.00 อายุ 46-50 ปี จบการศึกษาไม่ตรงสาขาการสอนภาษาไทย มีประสบการณ์การสอนภาษาไทยน้อยกว่า 5 ปี จำนวนคาบที่สอนภาษาไทยน้อยกว่า 10 คาบ/สัปดาห์และจำนวนนักเรียนในห้องเรียนน้อยกว่า 30 คน

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคะแนนเฉลี่ยภาษาไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าระดับประเทศ คือ สถานภาพของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่จบการศึกษาตรงสาขาการสอนภาษาไทย มีประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยมากกว่า 5 ปีและรับผิดชอบสอนรายวิชาภาษาไทยเป็นหลัก ขณะเดียวกัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อคะแนนเฉลี่ยภาษาไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าระดับประเทศ คือ สถานภาพของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่จบการศึกษาไม่ตรงสาขาการสอนภาษาไทย มีประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยน้อยกว่า 5 ปีและรับผิดชอบสอนรายวิชาภาษาไทยควบคู่กับการสอนรายวิชาอื่น

2. การจัดการเรียนรู้การอ่านของครู

เมื่อพิจารณาผลการตอบแบบสอบถามและผลการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอ่านของครูและความสามารถในการอ่านของนักเรียนเทียบเคียงกับหลักการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก จึงสรุปปัจจัยและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก

ตาราง 1 เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้การอ่านของครูในโรงเรียนที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่านกับโรงเรียนที่นักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน

การจัดการเรียนรู้การอ่านของครูในโรงเรียนที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่าน	**การจัดการเรียนรู้การอ่านของครูในโรงเรียนที่นักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน**
การจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความโดยให้นักเรียนสร้างความเข้าใจภาพรวมของเนื้อหาโดยใช้คำถามที่ช่วยจับใจความสำคัญและนำสาระสำคัญที่ได้จากการตอบคำถามมาเรียบเรียงใหม่โดยใช้สำนวนภาษาของตนเอง ประเมินความสามารถในการอ่านโดยให้คำอธิบายเกณฑ์การประเมินตามพฤติกรรมบ่งชี้	ครูบรรยายหลักการอ่านจับใจความและบอกให้นักเรียนพิจารณาชื่อเรื่อง สังเกตข้อความที่เป็นใจความหลักของแต่ละย่อหน้า ขีดเส้นใต้ข้อความที่คิดว่าเป็นใจความสำคัญแล้วตัดเอามาเรียงต่อกัน ประเมินความสามารถในการอ่านด้วยการแปลผล

การจัดการเรียนรู้การอ่านของครูในโรงเรียนที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่าน	การจัดการเรียนรู้การอ่านของครูในโรงเรียนที่นักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน
ระดับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ทบทวนวิธีการอ่านและผลการอ่าน และให้ข้อมูลป้อนกลับที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่าน	คะแนนที่ได้จากการทดสอบและแปลผลทดสอบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
การจัดการเรียนรู้การอ่านวิเคราะห์โดยให้นักเรียนเชื่อมโยงข้อมูลสำคัญในเหตุการณ์ก่อนหรือหลังเรื่องที่อ่านอย่างสมเหตุสมผล วิเคราะห์แก่นเรื่องและโครงเรื่องโดยใช้แผนผังแบบต่าง ๆ อ่านลักษณะนิสัยของตัวละครจากบทสนทนา ใช้กลยุทธ์การอ่านหลากหลายในรูปแบบการนำเสนอหรือการถ่ายโยงความคิดประสบการณ์ผสานกับจินตนาการผ่านตัวอักษรและจัดการเรียนรู้การอ่านประเมินค่าโดยให้นักเรียนพิจารณาคุณค่าของเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล ให้อิสระในการวิจารณ์เรื่องที่อ่านด้วยตนเอง อภิปรายแสดงความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมของตัวละครในด้านจิตวิทยาและคุณธรรม แสดงความคิดเห็นโต้แย้งหรือสนับสนุนข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่าน ตัดสินว่าเรื่องที่อ่านน่าเชื่อถือได้เพียงใดโดยแสดงข้อมูลหรือหลักฐานสนับสนุน เล่าความชอบหรือความประทับใจที่ได้รับจากการอ่าน และประเมินความสามารถในการอ่านของตนเองเพื่อพัฒนาต่อไป	ครูบอกวิธีการอ่านวิเคราะห์ให้เข้าใจโดยละเอียด และจัดการเรียนรู้การอ่านประเมินค่าโดยให้นักเรียนอ่านตัวอย่างบทวิจารณ์หรือเขียนแสดงความคิดเห็นเป็นถ้อยคำ วลี ประโยค หรือเรียบเรียงเป็นความเรียงสละสวยสื่อความหมายได้ชัดเจน ประเมินความสามารถในการอ่านโดยจำแนกนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มการสอนและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน พิจารณาว่านักเรียนได้คะแนนตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และเรียนรู้ได้ตามที่วางไว้หรือไม่
การจัดการเรียนรู้การอ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงโดยให้นักเรียนนำความรู้มาใช้หรือสร้างคำตอบใหม่จากความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงหรือเลียนแบบสภาพจริง เปรียบเทียบการกระทำหรือพฤติกรรมของตัวละครกับคนที่ตนรู้จักหรือบุคคลในข่าว นำปัญหาและแง่คิดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมากำหนดประเด็นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความ	ครูให้คำแนะนำวิธีการปรับใช้ในชีวิตจริงหรือพูดให้รู้เป็นนัยเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ครูสุ่มเรียกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดต่อเรื่องราวที่อ่าน ครูนำข้อความยกมาเปรียบกับสถานการณ์ในชีวิตจริงและกล่าวถึงประโยชน์เรื่องที่อ่านในชีวิตจริง ประเมินความสามารถในการอ่านด้วยการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับ

การจัดการเรียนรู้การอ่านของครูในโรงเรียนที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่าน	การจัดการเรียนรู้การอ่านของครูในโรงเรียนที่นักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน
คิดเห็น ระดมพลังสมองร่วมกันบอกแนวทางแก้ปัญหาจากเรื่องที่อ่าน แสดงบทบาทสมมติตนเองในสถานการณ์ที่ปรากฏในบทอ่าน บอกสาเหตุและผลกระทบจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงและสอดคล้องกับเนื้อหาในบทอ่าน แลกเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อเรื่องที่อ่าน เชื่อมโยงเรื่องที่อ่านกับคติสอนใจในการดำเนินชีวิตจริง อภิปรายผลการนำข้อคิดที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตจริง	เพื่อนนักเรียนกลุ่มเดียวกัน พิจารณาเทียบตามเกณฑ์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้การอ่านของโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้การอ่านของโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต้องการให้โรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุดหมวดวิชาภาษาไทย มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องมัลติมีเดีย สวนวรรณคดีไทย สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีและสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาหรือแก้ปัญหาทักษะภาษาไทย เช่น โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โครงการหมอภาษา โครงการรักษ์ภาษาไทย โครงการห้องสมุดมีชีวิต ชุมชนสนับสนุนการออกแบบฐานการอ่านนอกห้องเรียนหรือการมีส่วนร่วมของชุมชนถ่ายทอดวรรณคดีท้องถิ่นในฐานะ “ครูอาสา” หรือ “ปราชญ์ชาวบ้าน” การจัดการเรียนรู้การอ่านโดยใช้แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เช่น วัด มัสยิด โบสถ์ อนุสาวรีย์ แหล่งชุมชนโบราณ ป้ายจารึก พิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนสื่อการสอนนวัตกรรมการอ่าน การจัดสรรอัตรากำลัง การอบรมและพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง และมหาวิทยาลัยจัดโครงการค่ายแนะแนวการศึกษา โครงการค่ายวิชาการ โครงการเปิดบ้านวิชาการ (open house) ส่งนิสิตสาขาวิชาการสอนภาษาไทยออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อนุญาตให้บุคลากรภายในเป็นวิทยากรโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกที่จัดการเรียนรู้การอ่านเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านระดับการอ่านจับใจความ การอ่านวิเคราะห์ การอ่านประเมินค่า และการอ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงโดยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนผลการอ่าน วิเคราะห์และวิจารณ์บทอ่านโดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูง และนำไปปรับใช้ในชีวิตจริง ตามหลักการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก คือ 1) การจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความร่วมกับการนำเสนอผลการอ่านผ่านการพูดและเขียนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครู 2) การจัดการเรียนรู้การอ่านวิเคราะห์และประเมินค่าที่ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และวิจารณญาณ 3) การจัดการเรียนรู้การอ่านที่เชื่อมโยงชีวิตจริงผ่านการสำรวจและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการอ่านเพื่อการเรียนรู้และการนำผลการอ่านไปปรับใช้ในชีวิตจริง สอดคล้องกับ Sun (2020) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกต้องตั้งคำถามว่าผู้เขียนกล่าวถึงอะไร มีความสำคัญอย่างไร ใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา ใช้ข้อมูลใดสนับสนุนข้อสรุปและสอดคล้องกับความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร บอกจุดเด่นและจุดด้อยคุณภาพผลงาน ข้อมูลดังกล่าวสนับสนุนข้อสรุปหรือไม่และบอกความประทับใจที่มีต่อเรื่องที่อ่าน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก คือ สถานภาพของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่จบการศึกษาตรงสาขาการสอนภาษาไทย มีประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยมากกว่า 5 ปีและรับผิดชอบสอนรายวิชาภาษาไทยเป็นหลัก การจัดการเรียนรู้การอ่านของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่พัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนโดยให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรื่องที่อ่านกับประสบการณ์เดิม เน้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดที่มีต่อเรื่องที่อ่านและเชื่อมโยงเรื่องที่อ่านในชีวิตจริง ซึ่งผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกดังกล่าว สอดคล้องกับ ผลการสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Bonwell & Eison, 1991; Hartikainen et al, 2019; Johnson & Johnson, 2018; Nata, & Tungsirivat, 2017; Phala & Chamrat, 2019) และหลักการจัดการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจ (Bremer et al, 2002; Day & Park, 2005; Vaughn & Klingner, 1999) ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการอ่าน ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และวิจารณญาณควบคู่กับการอ่านวิเคราะห์และการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและนำผลการอ่านไปปรับใช้ในชีวิตจริง อีกทั้งลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกถูกนำไปใช้พัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันดังที่ จิตต์นิภา ศรีไสย์ (2545) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณคดีด้วยการแสดงเป็นละคร ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำของตัวละครและ Anderson (2013) กล่าวว่า ให้นักเรียนประมวลผลและถอดคำศัพท์ใหม่ วิเคราะห์ข้อความและเจตนาของผู้เขียน ตระหนักถึงนิสัยรักการอ่านมากขึ้น พิจารณาว่ากำลังอ่านเพื่อทำเข้าใจเรื่องใด เพราะเหตุใดจึงมีมุมมองเช่นนั้นและร่วมกัน

อภิปรายผลการอ่าน อีกทั้ง McWhorter (2013) กล่าวว่า วิเคราะห์ วิจารณ์และประเมินผลสิ่งที่กำลังอ่าน ตลอดจนเชื่อมโยงเรื่องที่อ่านกับผู้คน เหตุการณ์หรือสถานการณ์ในชีวิตจริง (Fraser, 2024) และได้รับการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้การอ่านจากโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน คือ สถานภาพของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่จบการศึกษาไม่ตรงสาขาการสอนภาษาไทย มีประสบการณ์ในสอนภาษาไทยน้อยกว่า 5 ปีและรับผิดชอบสอนภาษาไทยควบคู่กับการสอนรายวิชาอื่น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วนิดา ประคัลภ์กุล และ ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ (2559) กล่าวว่า การสอนไม่ตรงวิชาเอกมีผลต่อการอธิบายมโนทัศน์หลักของเนื้อหา ครูขาดความแม่นยำในเนื้อหา ไม่รู้เนื้อหาในเชิงลึกทำให้ถ่ายทอดเนื้อหาได้ไม่ดี ขาดการคาดการณ์ถึงสิ่งที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนของนักเรียนส่งผลให้ไม่รู้ว่าเนื้อหาส่วนใดที่นักเรียนจะเข้าใจได้ยาก ขาดการบูรณาการเนื้อหา เทคนิควิธีการสอน ไม่มีกิจกรรมการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจ เกิดปัญหาในการใช้สื่อหรืออุปกรณ์บางชนิดประกอบการสอนและขาดวิธีการประเมินพัฒนาการของนักเรียนที่เหมาะสม การจัดการเรียนรู้การอ่านของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนโดยตรง พูดให้รู้ เล่าให้ฟัง แจ้งให้ทราบ ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง เพื่อให้รู้ เข้าใจและทำตามเป้าหมายที่ต้องการ ในขณะที่ครูสอนนักเรียนจึงไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมอื่น สอดคล้องกับ Rao (2020) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีบทบาท “passive” โดยครูเลือกว่านักเรียนจะเรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไรและได้รับการประเมินการเรียนรู้อย่างไร การจัดการเรียนรู้แบบตั้งรับจึงจำเป็นต้องถูกแทนที่ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Kompa, 2012) และสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการ (2567) กล่าวว่า ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก พัฒนาครูให้มีความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่เป้าหมายของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยคำนึงถึงชาติ ศาสนา ศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม กีฬา ความปลอดภัย ความมีโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยควรพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนด้วยการนำลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกไปใช้จัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความร่วมกับการนำเสนอผลการอ่านผ่านการพูดและเขียนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครู ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และวิจารณญาณ เชื่อมโยงชีวิตจริงผ่านการสำรวจและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการอ่านเพื่อการเรียนรู้และการนำผลการอ่านไปปรับใช้ในชีวิตจริง

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุก โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีแผนการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาหรือแก้ปัญหาทักษะภาษาไทย สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่นในการออกแบบฐานการอ่านจากแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น สนับสนุนสื่อการสอนอ่าน ส่งเสริมให้ครูสร้างหรือนำนวัตกรรมการอ่านไปใช้พัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียน สนับสนุนให้ครูเข้าร่วมอบรม/สัมมนา เพื่อพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการค่ายแนะแนวการศึกษา โครงการค่ายวิชาการ โครงการเปิดบ้านวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาระดับความสามารถในการอ่านเดิมของนักเรียนอันเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านระดับสูง

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้การอ่านร่วมกับการพูดหรือการเขียนแบบเชิงรุกเพื่อให้นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความเข้าใจในการอ่านและสร้างสรรค์ผลงาน/ชิ้นงานจากการอ่านตามความสนใจ

2.3 ควรมีการศึกษาเทคนิค วิธีการ รูปแบบ แนวคิดหลากหลายอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่าน

เอกสารอ้างอิง

กมลพัทธ์ โพธิ์ทอง. (2557). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านและเขียนเชิงสร้างสรรค์ตามทฤษฎีสัมพันธบทเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. Silpakorn University Repository: SURE. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/10347

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *คำแถลงนโนบายการจัดการศึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ.*

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. https://www.moe.go.th

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.* https://www.moe.go.th

กลุ่มงานวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานีอำนาจเจริญ. (2566). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน* (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566.

จิตต์นิภา ศรีไสย์. (2545). *แนวทางใหม่สำหรับครูวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา.* โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์ และ วิภาวรรณ เอกวรรณัง. (2563). การพัฒนาความสามารถในการรู้เรื่องการอ่านตามแนวทางการสอนแบบ PISA โดยใช้แนวคิดการอ่านจากต้นแบบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.* 43 (1), 85-98.

ทิศนา แขมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน.* (พิมพ์ครั้งที่ 23). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปณิธาน หินผา. (2565). การศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้วิธีการสอนคิดออกเสียงร่วมกับบอร์ดเกมออนไลน์. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ.* 11 (1), 104-119.

ประภาศรี เปี่ยมอยู่. (2562). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์.* 4 (3), 403-416.

วนิดา ประคัลภ์กุล และ ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2559). การศึกษาสภาการใช้ครูและการรับรู้ความสามารถในตนเองของครูประถมศึกษาที่สอนไม่ตรงวิชาเอก. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา.* 11 (3), 390-406.

วัชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และ อรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21.* (พิมพ์ครั้งที่ 12). เพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป.

สกุลการ สังข์ทอง. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MECCA เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.* 10 (2), 105-117.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566.*

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2565). ผลการประเมิน PISA 2022.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้.*

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning สู่สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.*

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก.* สำนักพิมพ์เซ็นจูรี่.

Anderson, N. J. (2013). *Active skills for reading 3*. Boston: Cengage Learning.

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom. 1991 ASHE-ERIC higher education reports.* ERIC Clearinghouse on Higher Education, The George Washington University, One Dupont Circle, Suite 630, Washington, Dc 20036-1183.

Bremer, C. D., Vaughn, S., Clapper, A. T., & Kim, A. H. (2002). *Collaborative strategic reading (CSR): Improving secondary students' reading comprehension skills.* Research to Practice Brief: Improving Secondary Education and Transition Services through Research.

Day, R. R., & Park, J. S. (2005). Developing reading comprehension questions. *Reading in a foreign language*. 17 (1), 60-73.

Fraser, C. (2024).Reading comprehension strategies. *Academic Writing for Success Cannadian Edition 2.0.*

Hartikainen, S., Rintala, H., Pylväs, L., & Nokelainen, P. (2019). The concept of active learning and the measurement of learning outcomes: A Review of research in engineering higher education. Education Sciences. 9 (4), 276. https://doi.org/10.3390/educsci9040276

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2018). Cooperative learning: The foundation for active learning. *Active learning-Beyond the future,* 59-71. https://doi.org/10.5772/ intechopen.81086

Kompa, J. S. (2012). Disadvantages of teacher-centered learning. *Joana Stella Kompa. Np, 25.*

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement.* 30 *(3),* 607-610.

McWhorter, K. T. (2013). *Reflections: Patterns for reading and writing.* Macmillan Higher Education.

Nata, N. & Tungsirivat, K. (2017). Active learning for language skills development. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Hummanities, Social Sciences and arts.* 10 (5), 506-515.

Phala, J., & Chamrat, S. (2019). Learner characteristics as consequences of active learning. *Journal of Physics: Conference Series.* 1340 (1), 1-12. https://doi.org/10.1088/ 17426596/1340/1/012083

Rao, N. K. (2020). Advantages and disadvantages of student-centered learning. *Research Journal of English Language and Literature (RJELAL).* 8, 132-134.

Sadiku, L. M. (2015). The importance of four skills reading, speaking, writing, listening in a lesson hour. *European Journal of Language and Literature*. 1 (1), 29-31. https://doi. org/10.26417/ejls.v1i1.p29-31

Sun, T. T. (2020). Active versus passive reading: how to read scientific papers?. *National Science Review.* 7 (9), 1422-1427. https://doi.org/10.1093/nsr/nwaa130

Vaughn, S., & Klingner, J. K. (1999). Teaching reading comprehension through collaborative strategic reading. *Intervention in School and Clinic.* 34 (5), 284-292. https://doi.org/ 10.1177/105345129903400505